

Otázka: Helénismus

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): misulka1111

- konec 4. stol. př. n. l. - 529 n.l. / císař Justinián zrušil antické školy/

- změna charakteru antické společnosti a kultury
- místo vzájemně soupeřících městských států vznikají obrovské říše
- jistoty polis se rozpadají

Důsledky:

1/ znejistění postavení člověka ve světě a společnosti

/jedinec je jen „kolečkem“ v gigantickém systému, v polis měl jasně vymezené místo/

→ pocit frustrace, absurdity života, otázka lidského údělu

→ nejdůležitější disciplínou se stává ETIKA (orientace ve světě, praktický návod jak žít smysluplně, šťastně)

- ke slovu se dostávají i eticko náboženské směry

2/ prolínání prvků různých kultur, synkretismus (snaha o spojení), eklektismus (výběr myšlenek > nový systém)

/úsilí o spojení různorodých prvků myšlení v jednotný systém/

- řecká kultura je dominantní, ale obohacuje se o prvky jiných kultur /egyptská, perská, židovská.../

- vznik nových kulturních center – Alexandrie, Řím později Konstantinopolis

3/ přesun akcentů

řecká filosofie – kosmos (svět, uspořádání)

logos (rozum, řád)

eros (dosažení dobra a krásy)

římská filosofie – více praktická /římské právo – vzor správy státu /

těžiště 1. mravní jedinec

2. správné začlenění do státu

Základní směry: kynismus, epikureismus, stoicismus, skepticismus, eklektismus

KYNISMUS

- původně vychází ze Sokrata

DIOGÉNES 400 – 323 př. n. l.

- žije v sudě, je mu lhostejná touha po slávě a uplatnění v obci

- hlavním heslem APATIE: lhostejnost k hodnotám /uznávané obcí/

- současník Alexandra Velikého /za vodu nabídl A. splnit jakékoli přání – D.: „Ustup mi ze slunce“, A.: „Kdybych nebyl A., chtěl bych být Diogénem“/
- Diogénes pil vodu z misky z dýně, když viděl, jak pes pije bez nádoby, odhodil i tu
- předzdvíka „pes“, řecky kyon → kynismus → cynismus
- zřeknutí se vymožeností kultury a civilizace
- kosmopolita /světoobčan/, pohrdání státem a zákony „Člověk je sám sobě zákonodárcem“

EPIKUREISMUS

EPIKUROŠ ze Samu 341 - 270 př.n.l.

- vyučoval své žáky v uzavřené zahradě – Epikurova zahrada
- jeho žáky byli i otroci a ženy
- vedli rozhovory na různá témata týkající se hlavně způsobu života

Ontologie

- materialista, atomista
- indeterminista → svoboda jednání /náhoda, možnost volby/

ETIKA – jak žít, jak dosáhnout štěstí, blaženosti, klidu, smysl života, jak se vyhnout neštěstí

- cílem života je blaženost – EUDAIMONIA, založená na rozumovém základě, konkrétně se projevuje, když zakoušíme rozkoš /hedoné/
- jde ale o duchovní rovinu plynoucí např. z přátelství nikoli z tělesných rozkoší → „epikureiský život“

- blaženosti dosáhneme:

1/ odstraníme vše, co nám způsobuje strast

- strach z Bohů (těch se nemusíme bát, žijí ve svém světě a o svět a osud lidí se nezajímají, netrestají ani hříšné ani neodměňují spravedlivé)

- strach ze smrti (nikdy se s ní nepotkáme, „dokud jsem já ,není smrt, až přijde smrt, nebudu já“)

- strach z bolesti (není nikdy tak velká, aby se nedala vydržet)

2/ vytvořením duševní rovnováhy - ATARAXIA /klid duše/, založené na rozumovém základě

• odříkat si slasti

- „nestřídmě žít nepřináší štěstí, ale problémy“

- „není dobré pít nemírně víno, bouřlivě se zapojovat do politického života“

→ odmítavý postoj ke státu „Žij skrytě“

• důraz na soukromý život, vzdálený politickému, ale ne odtržený od přátel

→ útěk od rostoucích problémů společnosti

Titus Lucretius CARUS - římský filosof /97-55 př.n.l./

- šířitel myšlenek epikureismu

- báseň O přírodě

- výklad antické atomistiky

- snaha zbavit člověka strachu před smrtí a osudem

STOICISMUS

- název školy - sloupořadí - stoa v Athénách
- zakladatel ZÉNÓN z Kitia /336 - 264 př.n.l./
- písemně zpracoval CHRÝSSIPOS
- pozdní stoa vývoj v Římě: SENECA Výbor z listů Lucilioví

EPIKTÉTOS

MARCUS AURELIUS

fysika

filosofie etika

logika

fysika - příroda je smysluplně uspořádána, kosmos je proniknut věčným přírodním zákonem, řádem /LOGOS/

- vše je propojeno pouty sounáležitosti - SYMPATHEIA a řízeno prozřetelností
- základem všeho je Bůh, který jako duch = PNEUMA vše prostupuje /panteismus/
- člověk rozumný a moudrý má žít v souladu s tímto řádem

etika - člověk přijímá s klidnou myslí to, co přichází, podrobuje se osudu

- cílem života je opět ATARAXIA, klid duše, vyrovnanost + ctnost založená na sebeovládání, na

rozumném životě /areté/

- cestou k tomuto klidu je APATHEIA, člověk se musí osvobodit od negativních sklonů -
PATHEIA /nemoc duše/

„stoický klid“ - žít v souhlase s přírodou, nemít mnoho potřeb, být soběstačný, vyrovnaný, činit dobré skutky, radost či bolest lhostejná

EPIKTÉTOS /46 - 130 po Kr./

Otázky vnitřní svobody

- jsou věci, které nemůžeme ovlivnit, ty musíme klidně přijmout
- ty co měnit můžeme, máme měnit
- máme být spokojeni s tím, co máme, připravovat se na smrt s klidem a vyrovnaností
- to, co nás trápí, nepouštět si do vědomí
- vše v životě i utrpení ,mají hluboký smysl

→ filosofie útěchy

Stoikové kladli důraz na rovnost všech lidí /i otroků/,

humanismus /spravedlnost, důstojnost člověka/,

kosmopolitismus „všichni občané jsme občané tohoto světa a podléháme stejnému zákonu a jako takoví jsme si rovni“

→ vliv na křesťanství

SKEPTICISMUS

- skepse = pochybování
- pochybování o filosofických názorech, o skutečnosti
- souvisí s kulturní únavou pozdní antiky (záplavou často protichůdných myšlenek)
- základní otázky: lze vůbec něčemu věřit? lze něco jednoznačně tvrdit?

zakladatel: PYRHON z Elidy (účastník výpravy Alexandra Velikého do Indie, seznámil se s brahmány)

- máme se zdržet jakéhokoli úsudku o skutečnosti = EPOCHÉ
- důvody: věci se nám pouze jeví

existence protichůdných názorů

žádná pevná měřítko pro pravdivost

- nemáme jistotu pro poznání a tudíž není třeba se angažovat
- je lepší dosáhnout klidu a lhostejnosti ATARAXIE
- 3 období:
 - starší: Pyrrhon
 - střední: akademická skepse – probabilismus, ARKESILÁOS, KARNEÁDES
 - mladší: AINESIDÉMES- dílo Osm knih řeči Pyrrhonových (učení o tropech = hlediska, která dokazují nepoznatelnost pravdy)

EKLEKTISMUS

- eklekce = výběr
- umění spojovat cizí myšlenky a spojovat je v nové poznatky (výběr z různých pramenů)
- ŘÍMSKÝ
 - Řecko politicky pod Římem, ale kulturně naopak
 - většina myšlenek pochází z Řecka
 - vzdělaný Říman si vybírá to, co je praktické

Martin Tullius CICERO

- řečník, státník, spisovatel
 - tvůrce latinské filosofické terminologie
 - spisy: Akademická zkoumání, O povinnostech
 - ALEXANDRIJSKÝ
-
- Alexandrie – duchovní centrum, nejlepší knihovny, přírodní vědy, medicína
 - sblížení duchovních směrů (k řecko-římským i orientální a zvláště židovský)
 - FILÓN
-
- helenizovaný žid
 - snaha o sloučení řecké filosofie s náboženstvím
 - pravda je zjevená v posvátném písmu
 - uznává, že kromě pravdy zjevené existuje i pravda filosofická
 - 3 prameny poznání: náboženský (Bible), filosofický (nazírání = KONTEMPLACE, THEORIA), osvícení (ILUMINACE)